

InDret

1.2024

Institut de Dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona (Coord.), L'aplicació judicial del Codi Civil de Catalunya, Documenta Universitaria, Girona, 2023, 1070 pàgines

**Mònica Navarro Michel
Universitat de Barcelona**

-

Aquest llibre recull les ponències i comunicacions presentades a les vint-i-dosenes Jornades de Tossa, organitzades per l'Institut de Dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona, en col·laboració amb l'Ajuntament de Tossa de Mar, que van tenir lloc els dies 21 i 22 de setembre de 2023. Les Jornades de Tossa s'han consolidat com a referent indispensable en l'estudi del dret civil català, des de la primera edició l'any 1982. Com ja és habitual, les Jornades culminen amb la publicació, en forma de llibre col·lectiu, de les ponències i comunicacions presentades, accessibles ara també a través de la pàgina web de la UdG (<https://www.udg.edu/ca/instituts/idpec/publicacions>). La novetat, respecte d'altres edicions és la seva extensió, que ara supera les mil pàgines, reflex de la importància i abast del tema. Cal destacar la varietat de perfils en les ponències, perquè hi participen tots els aplicadors i intèrprets del dret possibles: magistrats, professors, notaris, una registradora, i un advocat.

En aquesta ocasió, el fil conductor de la Jornada és l'aplicació judicial del Codi civil de Catalunya. Fa més de vint anys que Catalunya va començar el procés de codificació, amb l'aprovació del Llibre I del CCCat, per Llei 29/2002, de 30 de desembre, que va entrar en vigor l'1 de gener de 2004. Aquest aniversari és el moment idoni per fer una radiografia de l'abast pràctic del CCCat, mitjançant l'estudi de la jurisprudència que l'ha aplicat. Resulta evident que l'aplicació d'un Codi no és només judicial, i per això es fa referència també a la pràctica notarial, així com els efectes registrals de les normes. Tanmateix la jurisprudència civil del TSJC té un paper destacat, donat el mandat de l'art. 111-2 CCCat, que obliga a tenir-la en compte per a interpretar i aplicar el dret civil català.

L'estudi de la jurisprudència permet conèixer quina és la realitat, a partir de la descripció dels problemes que es plantegen, i quins són els aspectes més conflictius de les normes, així com l'evolució de la interpretació, en el seu cas. Aquest coneixement resulta imprescindible no només pels operadors jurídics, sinó també pel legislador, que ha d'avaluar la vigència real de les normes i les controvèrsies existents en la seva aplicació, sovint no detectades en el moment de legislar i que l'aplicació revela. Això permetrà, en el seu cas, emprendre la seva revisió i encertar en l'elecció de les mesures legislatives adients per reduir els conflictes. El lector trobarà en aquest llibre no només l'anàlisi de la doctrina jurisprudencial sinó, en alguns capítols, també, propostes de reforma.

El llibre de la Jornada d'enguany està estructurat en dues parts: la primera, més general, centrada en el paper de la jurisprudència en el dret civil català actual, i la segona recull l'anàlisi de la jurisprudència relativa als diferents llibres del CCCat (amb excepció del Llibre tercer). En aquesta segona part, cada bloc dedicat a un llibre del CCCat segueix el mateix esquema: hi ha un primer capítol que serveix de pòrtic, de caire descriptiu, amb la selecció de les sentències més emblemàtiques, seguit d'altres capítols que aborden una temàtica més concreta i analitzen una institució jurídica a través de la seva aplicació jurisprudencial. L'anàlisi sovint no es limita a les sentències del TSJC sinó que inclou també l'anomenada jurisprudència menor, de les Audiències Provincials; i els capítols que s'ocupen del Llibre quart i cinquè CCCat, incorporen la doctrina de la Direcció General de Dret, Entitats Jurídiques i Mediació (DGDEJM).

La primera part inclou quatre ponències al voltant de la jurisprudència, des d'una vessant històrica la primera, metodològica altres i enfocada en aspectes procedimentals la última. Cal advertir, d'entrada, que algunes d'elles (no totes i no en igual mesura) es veuen afectades pel Reial Decret-Llei 5/2023, de 28 de juny, que modifica i unifica el règim del recurs extraordinari per infracció processal i del recurs de cassació¹. Desapareix per tant la previsió de dos recursos diferents, en funció de la naturalesa processal o substantiva de la infracció, i de les tres vies diferents d'accés (processos sobre tutela civil de drets fonamentals, quantia superior a 600.000 euros i interès cassacional). L'interès cassacional és ara l'eix fonamental del recurs de cassació. La cassació catalana segueix regulada per la Llei 4/2012, de 5 de març, però els canvis en la cassació estatal afecten també a la cassació catalana. És cert que la data de la Jornada de Tossa va ser posterior a la del Reial Decret-Llei, però la redacció dels capítols de les ponències es va tancar amb anterioritat, amb l'objectiu de tenir acabada la publicació i poder repartir exemplars del llibre el dia de la Jornada.

El capítol corresponent a la ponència de Jesús DELGADO ECHEVARRÍA (Catedràtic jubilat de dret civil i professor honorari de la Universidad de Zaragoza) aborda el paper que té i ha tingut la jurisprudència en la tradició i en el dret català contemporani. Per fer-ho identifica quatre fites històriques: cap a 1871, cap a 1921, 1971, i el moment actual, i analitza quin rol tenia la jurisprudència en els moments assenyalats. De la jurisprudència entesa com a ciència del Dret, i el recurs de cassació civil estatal amb la finalitat principal d'«unificar la jurisprudència» quan no hi havia encara Codi civil, portava al Tribunal Suprem a ocupar-se de fixar les normes vigents en cadascun dels territoris, i d'establir un ordre de prelación de les fonts aplicables. Un dels aspectes més importants pels juristes catalans d'aquell primer moment (recordem, voltants del 1871) era conèixer quin era el dret supletori aplicable. El segon moment històric recull la voluntat dels juristes catalans de comptar amb tribunals propis, des del Memorial de Greuges fins a les Bases de Manresa, per garantir l'aplicació de la legislació pròpia. El recorregut històric va explicant les fites més rellevants, aturant-se en el 1971, quan va tenir lloc el II Congrés Jurídic Català, on es va debatre el rol de la jurisprudència en la tradició jurídica catalana, i acaba amb el moment

¹ Considero inadmissible que la reforma de la LEC es faci en Reial Decret-Llei, en particular, el Real Decreto-ley 5/2023, de 28 de junio, por el que se adoptan y prorrogan determinadas medidas de respuesta a las consecuencias económicas y sociales de la Guerra de Ucrania, de apoyo a la reconstrucción de la isla de La Palma y a otras situaciones de vulnerabilidad; de transposición de Directivas de la Unión Europea en materia de modificaciones estructurales de sociedades mercantiles y conciliación de la vida familiar y la vida profesional de los progenitores y los cuidadores; y de ejecución y cumplimiento del Derecho de la Unión Europea. És inadmissible no només perquè la tècnica legislativa no és l'adequada (no veig la extraordinària i urgent necessitat, per molt que després s'hagi convalidat el Reial Decret-Llei per Resolució de 26 juliol 2023), sinó perquè el llarguíssim títol no fa esment de la reforma processal que inclou, malgrat la seva importància (ni més ni menys que el recurs de cassació!).

actual. Aquest capítol finalitza amb unes consideracions sobre les bases de dades digitals i el paper de la intel·ligència artificial, així com unes observacions sobre el possible encert de fer una revisió de la piràmide normativa keynesiana en favor de la metàfora de la xarxa, que portaria a una nova teoria del Dret, amb la seva pròpia teoria de les fonts del Dret.

A la segona ponència, Francisco de P. BLASCO GASCÓ (Catedràtic de dret civil de la Universitat de València) es centra en la creació de la norma jurisprudencial i els tribunals superiors de justícia, així com del diàleg entre el Tribunal Suprem i els Tribunals Superiors de Justícia. Prenent com a punt de partida l'art. 1.6 CC espanyol, identifica la jurisprudència com els criteris interpretatius i aplicatius de les normes jurídiques, i s'ocupa de la doctrina jurisprudencial, concepte que no coincideix exactament amb el de jurisprudència, i analitza dos dels seus aspectes més rellevants: què vol dir «de modo reiterado» i què vol dir «complementarà» l'ordenament jurídic. Seguidament aborda la doctrina jurisprudencial en els drets civils autonòmics, que, igual que succeeix en el CC espanyol, tampoc la consideren font del Dret (art. 111-2 CCCat pel Dret català), i planteja quina és la eficàcia de la norma jurisprudencial, vinculada a la habilitació per interposar un recurs de cassació. La segona part de la seva contribució analitza els vèrtexs jurisdiccionals en els que culmina la organització judicial, Tribunal Suprem i els TSJ autonòmics, la cassació autonòmica i la configuració de la doctrina jurisprudencial, així com la relació entre ells, que no és jeràrquica, sinó competencial.

La tercera ponència, a càrrec del Magistrat Francisco Javier PEREDA GÁMEZ, President de la Secció 18 de l'Audiència Provincial de Barcelona (Infància, Família i Capacitat), analitza la sentència del tribunal d'instància com a objecte cassacional. L'autor fa una reflexió sobre la tasca de les Audiències provincials, pressupòsit del recurs cassacional. La funció de la cassació no és revisar tot el procés, ni la valoració probatòria feta a la sentència recorreguda, encara que el TSJ sovint actua com a tercera instància. Els jutges no es limiten a valorar les proves i aplicar el Dret sinó que la tasca d'elaboració d'una sentència és el resultat d'un procés de presa de decisions que passa per una fase de «in-tensió» (tensió cap endins) i de «ex-tensió» (tensió cap enfora). Aquest procés té poc a veure amb el dret processal, i molt amb la teoria sobre l'aprenentatge de David KOLB, que segons explica l'autor, han assumit la principal escola de jutges d'EEUU (*National Judiciary College*) i la Xarxa Judicial de la Unió Europea. L'autor lamenta la manca de diàleg entre magistrats i jutges de diverses instàncies, en particular entre les Audiències provincials i el TSJ, on no és possible una «consulta» prejudicial. L'article analitza el procés de presa de decisions i les seves fases, superant la simplicitat i insuficiència del mètode sil·logístic en favor de cercle decisonal, que inclou els referents normatius, l'argumentació jurídica i l'estudi del context de la resolució i els seus efectes. Això permet situar la funció cassacional en el seu propi àmbit, el dels referents normatius.

A la quarta i última ponència de la primera part, l'advocat Joaquim BAYO DELGADO, Ex-Magistrat de la Secció 12^a de l'Audiència Provincial de Barcelona, examina la tècnica cassacional i l'accés al TSJC. Fet l'advertiment inicial sobre el Reial Decret-Llei 5/2023, afecta la part del capítol dedicada a la normativa estatal dels recursos de cassació i extraordinari per infracció processal. De tota manera, cal tenir en compte que aquest capítol incorpora unes observacions sobre la incidència del Projecte de Llei de mesures d'eficiència processal del servei públic de Justícia, el debat del qual es va veure interromput per la dissolució de les Corts Generals al maig de 2022 per la convocatòria d'eleccions generals, i el Reial Decret-Llei 5/2023 extreu d'aquell Projecte la reforma del recurs de cassació estatal. Amb aquestes advertències, la lectura del capítol continua sent profitosa. El recurs de cassació català és sempre per interès cassacional i cal tenir en compte,

ara, l'Acord de la Sala civil y penal del TSJC de 6 de setembre de 2023 sobre criteris d'admissió del recurs de cassació civil a Catalunya. El capítol recull la jurisprudència sobre criteris d'admissibilitat del recurs de cassació segons el TSJ, com ara la claredat i precisió en la identificació de la norma infringida i en la descripció de l'interès cassacional, i examina algunes STSJC sobre la *ratio decidendi* de la sentència recorreguda, l'efecte útil del recurs, el plantejament de qüestions jurídiques noves i les causes d'inadmissió absolutes i relatives, entre d'altres.

La segona part en la que està estructurat el llibre objecte de recensió, i començant per l'aplicació judicial del Llibre primer del CCCat, els comentaris es centren en la vigència i aplicació del dret en un tema com el de la prescripció i la caducitat. Fernando LACABA SÁNCHEZ (Magistrat de la Sala Civil i Penal del TSJC) introdueix les principals línies jurisprudencials del TSJC en aquesta matèria: àmbit d'aplicació de les normes de prescripció catalanes, imprescriptibilitat de les accions declaratives, inici del *dies a quo*, interrupció i suspensió, i caducitat. Pel que fa referència a la primera qüestió, després d'exposar la diversitat de criteris de les Audiències provincials, destaca la posició del TSJC que posa fi a la controvèrsia, tot aplicant els terminis de la prescripció catalana a les obligacions i contractes, tant si la relació jurídica està regulada pel CCCat com si ho està pel CC espanyol. El capítol inclou també un anàlisi d'alguns supòsits per conèixer com s'ha aplicat la prescripció, com ara els censos, les servituds, la responsabilitat extracontractual, la reclamació d'honoraris de lletrat, la reclamació de quotes impagades en el venciment anticipat d'un préstec, la reclamació de quantitat derivada de l'accessió invertida, l'enriquiment injust, i els terminis de la Llei d'ordenació de l'edificació, entre d'altres.

Sònia RAMOS GONZÁLEZ (professora agregada de dret civil de la Universitat Pompeu Fabra) s'ocupa alguns problemes de l'aplicació de les normes del CCCat en matèria de prescripció, amb un èmfasi especial en el camp de la responsabilitat civil, que ha generat un gran nombre de reclamacions. En concret, aborda dos problemes: la determinació de la llei aplicable al termini de prescripció de la pretensió, en els casos en que està regulada pel dret estatal, sigui civil o no; i la determinació del *dies a quo* del termini. La coexistència de diferents terminis en el dret estatal i en el català pot generar problemes en la selecció de la normativa aplicable. L'autora manté, com a idea fonamental, que les relacions entre el dret civil català i el dret estatal s'han de regir pel principi de competència i no d'especialitat. Aquest capítol recull abundant jurisprudència, dedicant especial atenció a certs casos, com són les pretensions de responsabilitat civil derivades d'infraccions del Dret de la competència, l'acció directa contra el Consorci de Compensació d'Assegurances i l'acció de responsabilitat civil contra el conductor del vehicle causant del dany, la pretensió de responsabilitat patrimonial contra l'Administració pública, i la acció restitutòria de la nul·litat de clàusules abusives en contractes amb consumidors.

Sobre l'aplicació del Llibre segon del CCCat, hi ha tres ponències. Maria Eugènia ALEGRET BURGUEÉS (Magistrada de la Sala civil i penal del TSJC i Vicepresidenta de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya) és l'encarregada d'analitzar les sentències de cassació més rellevants sobre l'aplicació del Llibre segon del CCCat, molt abundants. Comença destacant que, de les més de cinc-centes sentències de cassació dictades per la Sala civil i penal del TSJC en relació amb el CCCat, gairebé dues terceres parts corresponen a la temàtica del llibre segon (p. 325). Les sentències es presenten en l'ordre en que la matèria es regula en el Codi: institucions de protecció de la persona, protecció de menors desemparats, règim econòmic matrimonial, efectes de la nul·litat, separació i divorci, convivència estable en parella, filiació i potestat parental. També inclou jurisprudència sobre les disposicions transitòries (segona i tercera). L'autora recorda que malgrat el legislador català ha superat la dissociació del fet familiar amb l'aprovació

del Llibre II del CCCat (Codi de família, per una banda, Llei d'unions estables de parella, per una altra), encara trobem la protecció dels menors en una llei especial (Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència), però aquest capítol inclou també jurisprudència sobre la seva aplicació. Les STSJC més nombroses sobre el Llibre segon són les que tracten dels efectes de la nul·litat, separació i divorci, i, d'aquestes, les que se n'ocupen de la guarda dels fills: guarda compartida o monoparental, progenitors que viuen en llocs llunyans, i guarda i estada dels fills en casos de violència de gènere, abans i després de la reforma introduïda pel Decret llei 26/2021, de 30 de novembre, en relació amb la violència vicària.

Albert LAMARCA I MARQUÈS (professor titular de dret civil de la Universitat Pompeu Fabra) aborda les adquisicions oneroses dels cònjuges i les titularitats sobre els béns en el règim de separació de béns, així com les dels convivents en parella estable. Trobem al voltant de dues-centes cinquanta resolucions en què s'aborda el tema objecte del seu estudi, i després del seu acurat anàlisi, l'autor destaca els encerts i les mancances de la normativa catalana. Els encerts són el principi de titularitat formal, combinat amb la doble presumpció de propietat de la contraprestació i de la donació d'aquesta, en cas contrari. La regla pel que fa als béns immobles no dona gaires problemes a la pràctica, i, pel que fa als béns mobles de valor ordinari destinats a l'ús familiar, valora positivament no donar prevalença a una titularitat formal. La norma sobre titularitats dubtoses genera una rica jurisprudència sobre els fons dipositats en comptes corrents. L'autor identifica dues mancances. Per una banda, els aspectes processals de la liquidació del règim econòmic de separació ja que, a la pràctica, els tribunals desestimen la pretensió de divisió de les comunitats de béns creades durant el matrimoni quan hi ha alguna discrepància sobre la titularitat dels béns i els cònjuges han d'acudir al declaratiu corresponent. Per una altra, l'aplicació que fan els tribunals de la normativa sobre parelles de fet, en particular, pel que fa a la presumpció generalitzada d'un préstec en les adquisicions d'un bé, no li sembla raonable en atenció a la realitat pràctica.

Esther FARNÓS AMORÓS (professora agregada de dret civil a la Universitat Pompeu Fabra en el moment de publicar-se aquesta recensió) reflexiona sobre l'actualització del Dret de filiació a la llum de la jurisprudència. Destaca sentències sobre diferents matèries: les que debiliten el principi «abans reconèixer que reclamar una paternitat no matrimonial», les que resolen el dubte sobre quin ha de ser el dies *a quo* per a l'exercici de l'acció d'impugnació d'una paternitat matrimonial (meres sospites o coneixement cert), l'impacte d'una impugnació sobrevinguda sobre els cognoms dels fills, així com la clarificació jurisprudencial de la distinció entre reconeixement de complaença i reconeixement en frau de llei, amb els importants efectes que això té sobre el règim de les accions d'impugnació del reconeixement. L'autora analitza també les sentències sobre la negativa injustificada de la prova biològica en els plets de reclamació de paternitat. Sorpren la freqüència amb que, a la pràctica, es dona aquesta negativa, que no té gaire recorregut donada les conseqüències, ja consolidades, de la mateixa. Dedicava també atenció a la filiació derivada de reproducció assistida i la preeminència de l'anomenada «voluntat procreacional», així com els supòsits de gestació subrogada realitzada a l'estranger, que han arribat als tribunals catalans, un cop la inscripció de la filiació ha estat denegada en el Registre civil. Per últim, identifica alguns temes de futur, com pot ser el de nomenament d'un defensor judicial davant el possible conflicte d'interessos entre el progenitor i el menor, o els acords reproductius privats en el marc de relacions sexual o pràctiques d'autoinseminació. Amb caràcter més immediat, però, l'autora indica que el legislador català ha d'adaptar la legislació que fa referència a «pare» i «mare» a la llei trans.

La part dedicada al Llibre Quart, Dret de Successions, consta de tres capítols. Dos d'ells analitzen la pràctica notarial, la experiència jurisprudencial i la doctrina de la Direcció General de Dret, Entitats Jurídiques i Mediació (DGDEJM), a càrrec de notaris; i un més específic, com veurem. El notari Jesús GÓMEZ TABOADA, que també és professor de dret civil a la UIC, aborda des d'aquesta triple perspectiva la successió contractual i la intestada. Pel que fa a la successió contractual, que les parts busquen per la seva irrevocabilitat, comença aportant casos reals de la seva pràctica, per donar a conèixer els interessos que ve a satisfer actualment el pacte successori. Dedica també atenció al pacte de supervivència ja que, malgrat estar regulat en el Llibre II i no en el Llibre IV, ja que només ho poden formalitzar cònjuges o convivents en parella estable, els seus efectes tenen caràcter successori. Pel que fa a la successió intestada, recull sentències que tracten de l'acreditació de la parella de fet, o de la separació de fet; la provocació de la ineficàcia de la institució d'hereu per provocar l'apertura de la successió intestada; preterició dels fills; indignitat successòria i el que anomena «el laberinto del *ius transmissionis*».

Pablo VÁZQUEZ MORAL, notari de Sant Feliu de Guíxols, aporta una ordenació sistemàtica de les sentències del TSJC i les resolucions DGDEJM relatives al Llibre IV sobre successió testada. Presenta i comenta les sentències ordenades de manera no cronològica, sinó seguint l'estructura del Llibre Quart, la qual cosa facilita la seva cerca. Sovint contrasta la solució amb la que adopta el dret espanyol, començant per l'extinció de l'herència jacent, la indignitat i la inhabilitat successòries, la capacitat per atorgar testament, la ineficàcia sobrevinguda per la crisi matrimonial o de convivència, l'eficàcia revocatòria dels testaments, la designació de l'hereu per fiduciari, l'extinció del fideïcomís, la substitució preventiva de residu, els llegats, qüestions relatives a la legítima, la quarta vidual, la partició i les disposicions transitòries. Cal destacar també l'atenció a alguna STSJC sobre els contractes bancaris atípics, que poden tenir una gran incidència en la successió, fins i tot més que el propi testament, en la mesura que afecten al càlcul de la legítima i a la partició.

Enrique PERUGA PÉREZ (investigador predoctoral AGAUR FI en dret civil de la UB) s'ocupa del fenomen de la transmissió de la delació. Es tracta de l'anomenat *ius transmissionis*, encara que l'autor fa un advertiment sobre aquesta denominació, que és dogmàticament incorrecta, ja que, en puritat, la transmissió no constitueix cap dret, sinó que és la manifestació d'una qualitat de la delació, com és la seva transmissibilitat. Presenta les conseqüències del gir jurisprudencial des de la teoria clàssica (dues transmissions) a la moderna (adquisició directa), i les conseqüències en l'àmbit fiscal i en l'àmbit registral. El debat sobre si hi ha una o dues transmissions té un impacte a efectes de liquidació de l'impost de successions i donacions i del còmput del termini de prescripció d'aquest impost relatiu a l'herència del primer causant. Exposa els pronunciaments contradictoris de la jurisprudència menor, així com els del TSJ i el TS, incorporant també la interpretació que fa la Agència Tributària de Catalunya. En les conclusions, i en un altre ordre de consideracions, proposa un canvi legislatiu: que la substitució vulgar sigui prevalent sobre la transmissió de la delació sense necessitat de què el testador ho especifiqui de forma expressa.

La part dedicada a l'aplicació judicial del Llibre Cinquè, de drets reals, del CCCat, segueix la mateixa estructura que els anteriors: un primer article que serveix de pòrtic, amb el recull de jurisprudència sobre la matèria, seguit de capítols més específics. L'article introductori, a càrrec del Magistrat Antonio RECIO CÓRDOVA, President de l'Audiència Provincial de Barcelona, ret compte de les STSJC sobre la possessió, la donació, la usucupió, el dret de propietat i els seus límits, la comunitat de béns i la divisió de cosa comuna, la propietat horitzontal, les servituds,

els drets d'adquisició preferent, les garanties reals, i finalment acaba amb casos sobre la impugnació de la qualificació registral, concretament de censos emfitèutics. Sens dubte la part més nodrida és la que se n'ocupa de les sentències del TSJC dedicades a la propietat horitzontal.

El tema concret de l'ús turístic dels habitatges al Llibre Cinquè del CCCat queda a càrrec d'Esther SAIS RE, Registradora de la Propietat de Sabadell. Comença per identificar el marc normatiu, tant català com estatal, el que posa de manifest que és una matèria que exemplifica la confluència del dret públic i privat. Seguidament analitza la jurisprudència del TSJ i de l'Audiència Provincial de Barcelona, així com les resolucions de la DGDEJM, que s'ocupen de diferents aspectes dels habitatges d'ús turístic, vinculats generalment a la validesa i efectivitat dels acords adoptats per la junta de propietaris per prohibir o limitar l'ús turístic dels elements privatis.

Rosa MILÀ RAFEL, investigadora Ramón y Cajal de dret civil de la UPF, analitza el pacte comissori, en particular, la seva licitud en els drets reals de garantia, donat que la legislació catalana, a diferència de l'espanyola, no estableix una prohibició general del pacte comissori. La pràctica indica que el pacte comissori rarament s'inclou en les garanties reals típiques, com són la penyora, la retenció, la hipoteca i l'anticresi. La jurisprudència que s'ha ocupat de la licitud del pacte comissori en els drets reals de garantia ha recaigut en supòsits relatius a contractes de compravenda a carta de gràcia i contractes d'opció de compra en funció de garantia. El TSJC acull la tesi segons la qual de les prohibicions legals puntuals (cens, dret de superfície) no se'n pot inferir una regla general prohibitiva. El dret espanyol ha fet un recorregut invers, doncs a partir de la prohibició de pacte comissori, el TS i la DGSJFP han adoptat una interpretació flexible. El que resulta prohibit en dret català és l'enriquiment injust del creditor en el marc de les garanties reals vinculades a la concessió d'un crèdit. L'autora troba a faltar una major concreció, per part del TSJC, dels requisits que hauria de complir el pacte comissori per tal de no comportar un enriquiment injust, la qual cosa milloraria la seguretat jurídica.

Miriam ANDERSON, professora agregada de dret civil de la UB, presenta les resolucions judicials generades a partir de la impugnació de les resolucions de la DGDEJM contra les qualificacions registrals. Inclou resolucions de primera instància, d'apel·lació i de cassació que es refereixen als drets reals i altres aspectes connexos. En particular, analitza resolucions sobre la renúncia a la quota en propietat, la durada del dret d'ús d'habitatge atribuït en consideració a la guarda del fills menors, la divisió dels censos, l'exercici del dret d'opció i cancel·lació de càrregues posteriors, l'exercici «unilateral» del dret opció i la constitució del dret de retenció. En relació amb les qüestions que no encaixen estrictament en la categoria de drets reals, s'aborda la imperativitat de l'art. 621-54 CCCat quan el bé immoble es troba situat a Catalunya, les demandes, en matèria d'usucapió, contra els ignorats hereus del titular registral, els efectes en l'adquisició del fideïcomissari en casos d'alienació de béns com a lliures, i els actes de disposició per part de menors amb una sola línia de parentiu determinada. Aquests assumptes posen de manifest la incidència que pot tenir el procediment registral en el dret substantiu. En el apartat de les conclusions, l'autora destaca la inseguretat jurídica que es pot produir si la qualificació registral és recorreguda directament a la via judicial civil sense haver passat primer pel recurs governatiu davant la DGDEJM, i la necessitat de resoldre amb claredat la qüestió de la competència de la DGDEJM en els anomenats recursos «mixtos», que poden donar lloc a resolucions contradictòries de la DGDEJM i la DGSJFP.

Finalment, la part dedicada al Llibre sisè del CCCat només té un capítol, i aquest va a càrrec del Magistrat Jordi SEGUÍ PUNTAS, que permet conèixer les primeres experiències en l'aplicació de l'últim llibre del CCCat, aprovat per Llei 3/2017, de 15 de febrer, relatiu a les obligacions i els contractes, i que va entrar en vigor l'1 de gener de 2018. El capítol comença destacant algunes de les novetats del contracte de compravenda, com és el reforç de la finalitat transmissora del contracte, la proclamació de l'obligació de conformitat, integrada per requisits objectius i subjectius, seguint les directives europees i la regulació d'un sistema unitari de remeis de les parts pel cas d'incompliment de les obligacions, desplaçant així les accions de sanejament per vicis del Codi civil espanyol. Seguidament aborda l'estudi de la jurisprudència sobre la compravenda, sobre tot de les Audiències, que ha resolt conflictes sobre el règim normatiu aplicable, els elements essencials i accidentals del contracte, incloses les arres, el lliurament del bé, la manca de conformitat i els remeis, l'avantatge injust, la lesió en més de la meitat i la previsió de finançament de tercer.

L'última part del llibre recull les comunicacions presentades a la Jornada, que analitzen qüestions concretes de l'aplicació del dret civil català. Les comunicacions estan ordenades seguint l'ordre sistemàtic de la Jornada: primer aspectes relatius al recurs de cassació, després comentaris a aspectes concrets de l'aplicació dels diferents llibres del CCCat. José-Ramón GARCÍA VICENTE, Catedràtic de dret civil i Lletrat del gabinet tècnic del TS, aborda els efectes de la reforma de la cassació civil sobre la cassació civil autonòmica. Tomàs Gabriel GARCÍA-MICÓ, investigador post-doctoral SECTI a la UB, analitza la prescripció de la pretensió al pagament de les despeses de la comunitat de propietaris. Guillem IZQUIERDO GRAU, professor lector Serra Hunter de la UAB, fa un anàlisi de l'aplicació judicial de l'art. 553-25.5 CCCat, que fa referència a les barreres arquitectòniques en les comunitats de propietaris. Mª Patricia REPRESA POLO, professora titular de dret civil de la UCM, examina l'usdefruit amb facultat de disposició, i el seu desenvolupament per la jurisprudència a Catalunya. Rosa Mª GARCÍA TERUEL, professora lectora de dret civil a la UB, estudia el desheretament per absència de relació familiar i la interpretació que fan les Audiències provincials de Barcelona i Tarragona. Sobre el Llibre VI, hi ha dues comunicacions, una de Lúdia ARNAU RAVENTÓS, professora agregada de dret civil de la UB, que porta per títol «El Dret català de contractes: del Dret *aplicable* al Dret *aplicat*», i l'altre de Roger BARAT I RUBIO, investigador predoctoral en dret civil de la UPF, sobre «L'aplicació del règim de la conformitat del Codi civil de Catalunya per les Audiències Provincials».

No voldria acabar aquesta recensió sense fer dos observacions. D'una banda, els magistrats i notaris han destacat la utilitat del CCCat per resoldre els diferents conflictes que la realitat planteja, tenint en compte les necessitats de la societat actual i la important tasca del TSJ en la unificació en la interpretació del Dret, el que resulta en benefici de la seguretat jurídica. D'una altra, encara que sigui un tema menor, atesa l'alta qualitat tècnica de moltes sentències, crida l'atenció el desconeixement del dret aplicable a Catalunya d'alguns jutjats d'instància. A les reclamacions de filiació, per exemple, a diferència del dret espanyol, no cal la presentació de cap principi de prova: l'art. 235-15.1 CCCat desplaça l'aplicació de l'art. 767.1 LEC. Això porta als tribunals d'instància que desconeixen el dret català a desestimar o inadmetre demandes per aquest motiu. Encara que el problema afecti a «una petita proporció» (FARNÓS, p. 468), i que les Audiències esmenin els errors, no deixa de resultar sorprenent. En l'àmbit de les obligacions i contractes, malgrat que la nova regulació de la manca de conformitat del bé objecte de compravenda (Llibre sisè CCCat en vigor des del primer dia de l'any 2018) ha desplaçat la regulació per vicis ocults del CC espanyol, es detecta una «inèrcia inexplicable» en els tribunals en la selecció de la norma aplicable per a resoldre la controvèrsia plantejada (SEGUÍ, p. 846). No

cal descartar que l'origen del problema sigui l'al·legació de la norma pels litigants, però aquesta manera d'operar vulnera el principi *iura novit curia* (art. 218 LEC). Aquest llibre ha d'ajudar a combatre aquesta inèrcia i contribuir a millorar el coneixement del dret civil català.